

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA

BACHELOROPPGAVE

Studieprogram: Barnehagelærer heltid

Høst 2021

Åpen/konfidensiell

Forfatter:

Sunniva Bjørnson

.....
signatur forfatter (e)

Kandidatnummer: 1327

Veileder: Barbara Maria Sageidet

Fagansvarlig: Marianne Ree

Tittel: Barnehagelæreres kunnskap om bærekraft, og hvordan det påvirker deres arbeid

Engelsk tittel: Kindergarten teachers' knowledge of sustainability, and how it affects their work

Emneord: Bærekraft
Natursyn
Tilstedeværelse
Forarbeid

Side tall: 29

+ Vedlegg/annet: 8

Stavanger, 2. Januar. 2022

.....
dato/år

Sammendrag

Bacheloroppgaven er basert på problemstillingen: *Hvilke tanker har erfarne barnehagelærere om bærekraft, og hvordan påvirker dette deres arbeid med temaet?*

Ved å bruke den kvalitative metoden narrativ, har jeg analysert datamaterialet, sett det i lys av relevant teori og drøftet, for å finne svar på problemstillingen. Gjennom den dialogiske tilnærmingen narrativ, har jeg blitt bedre kjent med barnehagelærerne. De har gitt innsyn i deler av deres oppvekst og interesser, som har bidratt til å gi et mer helhetlig bilde av datamaterialet.

Mine resultater viser at barnehagelærerne har svært ulike inntrykk av hva bærekraft handler om. Dette gjør at de har ulike måter å arbeide på. De pedagogiske lederne har likevel også en del til felles, og enes blant annet om viktigheten av tilstedeværelse og lydhørhet, i arbeidet med å gi barn en god relasjon til naturen.

Forord

Bacheloroppgaven er skrevet i forbindelse med barnehagelærerutdanningen ved Universitetet i Stavanger. Naturfag har alltid interessert meg, og jeg ble derfor med en gang interessert, da jeg oppdaget at bærekraft var et tema vi kunne velge å skrive om i bacheloroppgaven. Jeg opplevet å bli positivt overrasket over det naturfaglige innholdet i utdanningen, spesielt med tanke på økologi og bærekraft. Derfor ble jeg nysgjerrig på hva allerede utdannede barnehagelærere, med flere års erfaring, egentlig kan om bærekraft.

Jeg ønsker å takke mine informanter, som har vist stor interesse for oppgaven, og bidratt til å skape en god dialog. Gjennom dette samarbeidet, har jeg fått en bedre forståelse hva slags kunnskap erfarne barnehagelærere har om bærekraft, samt deres ulike arbeidsmåter.

Sist, men ikke minst, ønsker jeg å takke min veileder Barbara Maria Sageidet, som har stilt opp og svart på utallige spørsmål, og vært en utrolig god støtte gjennom skriveprosessen. Gjennom veiledning har jeg blitt utfordret til å reflektere over egne valg, stole på meg selv, og ta sjanser.

Stavanger, 2. Januar 2022

INNHALDSFORTEGNELSE

1	Innledning	5
1.1	Bakgrunn	5
1.2	Formål	5
1.3	Problemstilling	6
1.4	Oppgavens oppbygning	6
2	Teoretiske rammer	7
2.1	Teori	7
2.1.1	Sosiokulturelt læringssyn	7
2.1.2	Bærekraft	8
2.1.3	Natursyn og naturopplevelser	9
2.1.4	Tilstedeværelse og lydhørhet	10
3	Metode	11
3.1	Valg av metode	11
3.2	Utvalg	11
3.3	Datainnsamling	13
3.4	Analyse	13
3.5	Forskningsetikk	14
3.6	Validitetsvurderinger	14
4	Analyse av datamateriale	16
4.1	Data	16
4.1.1	Bærekraft	16
4.1.2	Natursyn og naturopplevelser	17
4.1.3	Tilstedeværelse og lydhørhet	18
4.1.4	Forarbeid og arbeidsmetoder	19
5	Diskusjon	21
5.1	Hva kan barnehagelærere egentlig om bærekraft?	21
5.2	Miljøfrykt, den nye landeplagen	23
5.3	Se- og bli sett; mer enn bare å se	24
5.4	Forarbeid og arbeidsmetoder	26
6	Konklusjon	29
7	Litteraturliste	30
8	Vedlegg 1	32
8.1	Informant A	32
8.2	Informant B	34
8.3	Informant C	35
9	Vedlegg 2	37
9.1	Oppfølgingsspørsmål	37
9.2	Svar	37

1 INNLEDNING

1.1 BAKGRUNN

Gjennom hele oppveksten har det vært naturlig for meg å benytte naturen som arena for utforskning og lek. Jeg har i lang tid hatt et nært forhold til både planter og dyr. I løpet av disse 2 ½ år på barnehagelærerutdanningen, har vi vært innom mange ulike og spennende tematikker som jeg gjerne kunne ha skrevet om. I undervisningen ble vi anbefalt å velge et tema som vi synes er spennende, og da jeg så at bærekraft var en mulighet, ble det et naturlig valg for meg. Etter å ha opplevd et varierende engasjement innenfor tematikken, både hos medstudenter og i praksisbarnehager, ønsket jeg å undersøke nærmere hva slags forståelse erfarne barnehagelærere har av bærekraftbegrepet. I tillegg ønsket jeg å se nærmere på om det var noen spesielle kilder til deres inspirasjon, eller mangel på inspirasjon til å jobbe med tematikken. Sammenhengen mellom oppvekst og bærekraft, er et område med relativt mye forskning. Blant annet Louise Chawla har gjennomført flere studier på forskningsfeltet, deriblant en studie som understreker verdien av å benytte naturen som arena for lek og utforskning, for å bidra til å skape voksne som bryr seg om naturen (Chawla, 2007, s. 144-170). Bærekraft er et stort og komplekst tema som er sammensatt av tre deler: økonomi, sosiale forhold og miljø. I denne forskningsoppgaven har jeg derfor vært nødt til å avgrense, og har da valgt å fokusere på miljø-aspektet.

1.2 FORMÅL

Oppgaven har som formål å undersøke hva slags forståelse barnehagelærere har av begrepet bærekraft, samt hvordan dette kommer til syne i deres arbeid. I løpet av oppgaven vil jeg gå nærmere inn på temaer som: læring i en sosiokulturell kontekst, bærekraft, natursyn og naturopplevelser, samt den lyttende voksne. Gjennom en kvalitativ forskningsmetode ønsker jeg å bli bedre kjent med mine informanter og deres historier, for så å finne svar på den utvalgte problemstillingen. Forhenværende forskning på verdifeltet viser at tidlig og god innsats i barns oppvekst, vil ha stor innvirkning på framtidens samfunn (Johansson et al., 2015, s. 39).

1.3 PROBLEMSTILLING

Problemstillingen som min oppgave er bygget på er følgende: *Hvilke tanker har erfarne barnehagelærere om bærekraft, og hvordan påvirker dette deres arbeid med temaet?*

1.4 OPPGAVENS OPPBYGNING

Oppgaven er bygget opp av seks deler: innledning, teoridel, metode, empiri, refleksjon og avslutning. Teoridelen skal gi et overblikk over relevante fagbegreper som blir omtalt videre i oppgaven. Videre kommer metodedelen hvor jeg blant annet gjør rede for valget av metode, utvalg, datainnsamlingen, analyse, forskningsetikk og validitetsvurderinger. Etter dette kommer empiridelen, hvor jeg har analysert og trukket ut det mest relevante i punktvis funn. Deretter har jeg valgt å ha refleksjonsdelen, hvor jeg vil diskutere funnene i lys av teori, før jeg avslutningsvis kommer med et svar på problemstillingen.

2 TEORETISKE RAMMER

2.1 TEORI

I løpet av oppgaven skal vi innom ulike fagbegreper, som er viktige for å beskrive problemstillingen. De tematikkene jeg har valgt å sette søkelys på, er bærekraft, natursyn og naturopplevelser, samt tilstedeværelse og lydhørhet. Jeg ser mitt arbeid innenfor det sosiokulturelle synet på læring, og jeg vil derfor innledningsvis begynne med en beskrivelse av dette.

2.1.1 SOSIOKULTURELT LÆRINGSSYN

Det teoretiske grunnlaget for sosiokulturell læringsteori ble utviklet av Vygotskij. Hans teori bygger på, at læring skjer gjennom bruk av språket samt deltakelse i sosiale praksiser. Vygotskij's teorier har vært grunnlaget for mange forskere, og har i stor grad påvirket fagfeltet, slik det er i dag. Han mente blant annet, at individets evner kunne utvikles ved hjelp av redskaper. Eksempler på redskaper kan være enkle ting som briller eller høreapparat, for å kompensere for nedsatt syn eller hørsel. Vygotskij mente, at slike redskaper ville bidra til, at menneskene kunne utvide sin læringszone. Disse redskapene kan også handle om språklige eller intellektuelle faktorer, og er redskaper, som kan brukes for å oppnå økt forståelse og læring. Nyere forskning på feltet fra Säljö, hevder at «mennesker er en biologisk, sosial, kulturell skapning. Hva den enkelte kan og lærer, kan forstås på bakgrunn av hans eller hennes biologiske forutsetninger og sosiokulturelle erfaringer i den tiden vedkommende tilfeldigvis lever» (Säljö, 2016, s.105). Ifølge Säljö hjelper språket oss med å beskrive verden overfor hverandre, dele og formulere erfaringer, samt å formidle kunnskap. Dette beskriver i praksis, at vi ikke er begrenset til å lære av egne handlinger og erfaringer, men at vi også kan lære av andre (Säljö, 2016, s.105). Lave og Wenger har også vært sentrale navn innen det sosiokulturelle synet på læring. De mener, at læring må ses i sammenheng med den hele tiden endrende sosiale verdenen vi lever i. De understreker viktigheten av å se hvordan sosiokulturelle endringer påvirker et fagfelt, og da også relasjonen mellom nye og eldre mennesker innenfor det gitte feltet. Ifølge Lave og Wenger blir læring, tenking og viten skapt i relasjoner mellom mennesker, og at den derfor er konstant produsert, reproduisert og i endring (Lave & Wenger, 1991, s.49-51).

Forenklet, og med utgangspunkt i den tidligere nevnte teorien, hevder Lave og Wenger, at barn lærer best i samspill med andre, der barnet går ut av rollen som tilskuer, og handler som aktiv deltaker. På denne måten får barnet mulighet til å se på og imitere eldre og mer kompetente barn og voksnes handlinger (Lave & Wenger, 2003, sitert i Broström & Frøkjær, 2020, s. 58). Gjennom denne prosessen, får barnet mulighet til å utvide sin læringszone. Mellom grensen for hva barnet kan klare på egenhånd, og grensen for hva barnet kan klare i samspill med en læremester, ligger det Vygotskij beskriver som den proksimale utviklingssonen. Vygotskij hevder at å la barnet strekke seg utenfor denne første grensen, er et viktig steg i å løfte barnets tenking og handlinger (Vygotsky, 1978, s.37).

2.1.2 BÆREKRAFT

Det er mange grunner til, hvorfor det er viktig å jobbe med naturfag i barnehagen. En av dem er for å gi barna en begynnende forståelse av bærekraft.

Begrepet bærekraft er brukt i mange ulike sammenhenger, og mange forholder seg til definisjonen i Verdenskommisjonen for miljø og utvikling sin rapport «*Vår felles fremtid*». Denne beskriver bærekraft som et levesett der «vi kan sikre behovene i dag uten å gå på akkord med kommende generasjoners muligheter til å dekke sine behov.» (Verdenskommisjonen for miljø og utvikling, 1987, s.18)

Definisjonen er vid, og har vært kritisert for, blant annet, bruken av ordet «behov».

Hva er et behov, og hvem definerer hva et behov er? Per dags dato har de 17 bærekraftmålene fra Forente Nasjoner mye fokus, både i media, men også innenfor utdanning. Disse har på generell basis som mål å stoppe klimaendringene, bekjempe ulikhet og utrydde fattigdom, innen 2030. (FN-sambandet, 2021a).

Denne består av mål, og delmål. Spesielt delmål 4,7 belyser de mange ulike sidene ved bærekraftbegrepet, og lyder som følgende:

«Innen 2030 sikre at alle elever og studenter tilegner seg den kompetansen som er nødvendig for å fremme bærekraftig utvikling, blant annet gjennom utdanning i bærekraftig utvikling og livsstil, menneskerettigheter, likestilling, fremme av freds- og ikkevoldskultur, globalt borgerskap og verdsetting av kulturelt mangfold og kulturens bidrag til bærekraftig utvikling» (FN-sambandet, 2021b).

For å videre understreke viktigheten av bærekraft, blir det også nevnt gjennom Grunnlovens §112:

«Alle har rett til eit helsesamt miljø og ein natur der produksjonsevna og mangfaldet blir haldne ved lag. Naturressursane skal disponerast ut frå ein langsiktig og allsidig synsmåte som tryggjer denne retten òg for kommande slekter» (Grunnloven, 1814, §112).

Bærekraft står som et eget punkt i rammeplanen for barnehagen, under punktet «Bærekraftig utvikling» i kapittel 1 om barnehagens verdigrunnlag (Kunnskapsdepartementet, 2017a) Bærekraft blir også nevnt i kapittel 9, under fagområdet «Natur, Miljø og teknologi» (Kunnskapsdepartementet, 2017b).

2.1.3 NATURSYN OG NATUROPPLEVELSER

Natursyn er et begrep som Edlev benytter seg av, for å illustrere menneskers forhold til naturen. Her forklarer han, at natursyn blant annet handler om, hvordan vi velger å behandle og bruke omgivelsene våre. Dette handler i stor grad om etikk. Edlev kategoriserer etikk på to måter, den lille etikken og den store etikken. Den store etikken beskriver han som en mulighet til å reflektere over tilværelsen vår i et større perspektiv. Han mener det er viktig, at vi stiller oss spørsmål som for eksempel: er naturen til for menneskenes skyld, eller har den en egenverdi, som vi må lære oss å respektere (Edlev, 2004, s.212).

Den lille etikken handler om de hverdagslige valgene vi gjør, og henger tett sammen med normer og vaner vi har tillært oss. Samlet sett gir denne formen for etikk, et grunnlag for å gjøre selvstendige og reflekterte valg om hvordan vi lever og oppfører oss (Edlev, 2004, s.213).

I en landsdekkende dansk undersøkelse kommer det fram at 685 av totalt 1200 deltakere mener naturen hadde spesielt stor innvirkning på blant annet identitetsskapende faktorer. (Kaae & Madsen, 2003, s.50). Kaae og Madsen konkluderer i sin undersøkelse at «[...] erfaringer, ferdigheter og viten, som mennesker knytter til naturen, er en del av den kulturarven, som overføres til neste generasjon» (Kaae & Madsen, 2003, s.51). På bakgrunn av dette, kan vi si at naturopplevelser spiller en stor rolle innenfor dannelsen av kulturelle, personlige og sosiale verdier (Edlev, 2004, s.15). Det står også i barnehageloven §1, at barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier «[...] slik som respekt for menneskeverdet og naturen, [...]. Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen» (Barnehageloven, 2005, §1).

2.1.4 TILSTEDEVÆRELSE OG LYDHØRHET

Tilstedeværelse handler om å ta del i barnets livsverdener, ifølge Johansson. Hun knytter dette begrepet tett opp mot samspill og engasjement. Johansson viser til at voksne uttrykker et sterkt felleskap med barnet, ved å være både fysisk og mentalt til stede i det barna gjør. Johansson understreker i denne sammenheng viktigheten av at barnehagelærere viser glede og engasjement for barnets livsverdener, ved eksempelvis bruk av lyst tonefall (Johansson, 2013, s.26). Her er det viktig å bruke alle sansene for å være oppmerksom på det barna interesserer seg for. Ofte viser barn interesse for noe, som er utenom det planlagte opplegget. Dette kan gjøre, at pedagogen må tenke annerledes og kanskje til og med avslutte opplegget tidligere, for å engasjere seg i barnets oppdagelse (Langholm, 2017, s.26).

Ifølge Broström og Frøkjær, kan barn som enda ikke har et språk til å sette ord på sin undring, bruke kroppen sin til å vise denne undringen. Dette kan komme til syne på ulike måter, noen eksempler er: store eller små engasjerte bevegelser, lyder eller ansiktsuttrykk (Broström & Frøkjær, 2020, s.49).

Bang poengterer i sammenheng med tilstedeværelse, at pedagogen i så liten grad som mulig, bør la seg påvirke av tid. Han oppfordrer pedagogen til å gi barna god tid til undring, fordypning, eksperimentering og refleksjon (Bang, 1998, s.48).

3 METODE

3.1 VALG AV METODE

Ifølge Aubert, er metode et middel vi kan bruke for å løse problemer og tilegne oss ny kunnskap. Metode handler i grove trekk om, hvilket redskap vi benytter oss av, når vi skal undersøke noe. (Aubert, 1985, sitert i Dalland, 2020, s.53). Denne forskningsoppgaven er empirisk, og jeg benytter metoden narrativ.

Ved valg av metode kan man ta utgangspunkt i, om man ønsker en kvantitativ eller kvalitativ tilnærming (Dalland, 2020, s.54). I grove trekk kan vi si at kvantitative metoder gir mer målbare data. Denne tilnærmingen går inn i bredden, ved å innhente et lite antall opplysninger, om et bredt antall undersøkelsesenheter eller informanter.

En kvalitativ tilnærming tar sikte på å fram en dybde i datainnsamlingen, ved å hente mange opplysninger, om få undersøkelsesenheter eller informanter. På denne måten ønsker forskeren å få fram den mest riktige gjengivelsen av kvalitativ variasjon. Dataene i en kvalitativ undersøkelse vil få fram et mer helhetlig bilde for forskeren, og kunne bidra til å skape en sammenheng. Forskeren er tettere på fenomenet, ser det innenfra, og ønsker i liten grad å «farge» eller «påvirke» svar fra undersøkelsesenheter eller informanter (Dalland, 2020, s.55). Ut ifra de overnevnte kriteriene for en kvalitativt orientert metode, følte jeg det var denne som ville egne seg best, til å besvare problemstillingen. Ettersom hensikten er å undersøke hva slags forståelse barnehagelærere har av begrepet bærekraft, samt hvordan de jobber med det i praksis, ønsket jeg å se dette i kontekst av deres bakgrunn. Derfor konkluderte jeg med at en narrativ tilnærming ville kunne gi meg dybden og konteksten jeg søkte etter.

3.2 UTVALG

Mitt utvalg av informanter er strategisk, som betyr at informantene har spesielle kvaliteter, som kan bidra til å gi god dybde og kontekst i datamaterialet. (Dalland, 2020, s.74).

Jeg var forberedt på, at det kunne være utfordrende å få tak i informanter. Dette ble tilfelle for meg, da jeg opplevde å få svar på kun et fåtall av henvendelsene. Derfor tok jeg til slutt et valg om å kontakte folk, jeg vet hvem er, og som oppfyller kriteriene jeg har satt til informantene. Jeg har ikke et personlig forhold til mine informanter, de er kun bekjente. Her

gjennomførte jeg en vurdering underveis, på at min relasjon til disse informantene ikke var nær nok, til at det ville farge mine data. Informantene er anonyme og vil i oppgaven kalles informant A, B og C.

Informant A: Informanten er en kvinnelig barnehagelærer. Hun ble utdannet som barnehagelærer på 80-tallet, og har en fordypning i spesialpedagogikk. Informanten er nær pensjonsalder og har ca. 15 år med erfaring fra barnehage og 15 år med erfaring fra skole. Hun er fra Østlandet, og har i de siste årene jobbet tett på barn med ulike utfordringer som for eksempel autisme.

Informant B: Informanten er kvinnelig barnehagelærer. Hun ble utdannet som barnehagelærer mellom 80- og 90-tallet, har master i spesialpedagogikk og en fordypning i barnelitteratur. Informanten har ca. 15 års erfaring fra barnehage og ca. 20 års erfaring fra skole. Hun er fra Østlandet, og har de siste årene jobbet i skolen, der hun legger mye vekt på lese- og skriveglede.

Informant C: Informanten er barnehagelærer og styrer, i 50-årene. Informanten har ca. 25 år med erfaring fra jobb i barnehage. Hun jobber for tiden i en sentrumsnær barnehage i København. Barnehage-typen hun jobber i, kalles på dansk en «udflytterbarnehage», som jeg har oversatt til «utflytterbarnehage» til videre bruk i teksten. Dette er et konsept der barnehagen har en base i sentrum, i tillegg til et oppholdssted i mer landlige omgivelser der de tilbringer mesteparten av dagen.

Sett i lys av det sosiokulturelle samfunnet vi lever i, kjennes det naturlig å henvende seg til erfarne barnehagelærere, for å bli kjent med deres bakgrunn, og lære av deres erfaringer. I tillegg, var et av mine kriterier, at informantene skulle ha minst 5 års erfaring som pedagogisk leder i barnehage. Slik ønsket jeg å sikre, at datainnsamlingen ble så troverdig som mulig. Ved å få dem til å fortelle om sine erfaringer, kan vi benytte denne informasjonen som grunnlag for videre læring. Alle tre informantene jeg var i kontakt med, var positivt innstilt til videre dialog og oppfølgingsspørsmål. Derfor besluttet jeg ut ifra antallet informanter, og muligheten for dialog, at jeg ville ende opp med en akseptabel datamengde.

3.3 DATAINNSAMLING

Å finne en god oversettelse av ordet narrativ er utfordrende, men Lundby beskriver narrativ som en fortalt historie eller en historiefortelling (Lundby, 1998, sitert i Arntzen & Tolsby, 2010, s.94). Gjennom teksten vil jeg derfor også benytte ulike betegnelser for narrativer, slik som fortellinger eller historier.

Ved å be mennesker å fortelle om sine liv og erfaringer, får vi en god mulighet til å forstå betydningen av disse erfaringene. Som beskrevet i Arntzen og Tolsby, har Byatt kommet frem til, at narrativ ligger i alle menneskers hjerte (Byatt, 2003, sitert i Arntzen & Tolsby, 2010, s.94). Narrativ som metode er grunnleggende for å fortelle og kommunisere om våre liv og erfaringer, og narrativer blir konstruert i et samarbeid mellom forsker og informant. Dette betyr, at historiene er en allerede fortolket versjon av virkeligheten, som blir bearbeidet enda en gang, når historien gjenfortelles til en annen person.

I henhold til min problemstilling, og ønsket om å se datamaterialet i lys av personene som forteller, ble den narrative tilnærmingen et naturlig metodevalg for meg.

I oppstartsfasen av forskningsprosjektet, laget jeg et skriv med informasjon til informantene, der jeg blant annet beskrev min problemstilling. Det var viktig for meg, at informantene fikk god og tydelig informasjon fra begynnelsen av dialogen. Da jeg fikk tilsendt narrativene av informantene, leste jeg igjennom disse i lys av problemstillingen. Jeg opplevde å få ganske forskjellige svar, men registrerte samtidig at informantene var innom mange av de samme tematikkene. Narrativene ble vurdert som nyttige for datainnsamlingen, men de var mer generelle enn jeg hadde ønsket. Ettersom metoden narrativ, oppfordrer til dialog, valgte jeg derfor å benytte meg av oppfølgingsspørsmål. På denne måten var hensikten å samle mer konkrete data, med en økt faglig tyngde.

3.4 ANALYSE

Ifølge Dalland er målet med analyse å finne ut, hva forskningsdataen forteller oss (Dalland, 2020, s.221).

I denne forskningsoppgaven, er datamaterialet sammensatt av narrativene, og svarene på oppfølgingsspørsmålene fra informantene (se vedlegg 1 & 2). Etter nøye gjennomlesing av datamaterialet, går flere av de same tematikkene igjen. Disse har jeg delt opp i fire kategorier

med data som jeg ønsker å undersøke nærmere: «bærekraft», «natursyn og naturopplevelser», «tilstedeværelse og lydhørhet», samt «arbeid og forarbeid».

3.5 FORSKNINGSETIKK

I forskningsarbeid er det flere etiske overveielser og vurderinger som må gjøres underveis. Her har det dialogiske aspektet ved den narrative tilnærmingen, vært helt grunnleggende for at datainnsamlingen skulle fungere. Jeg ga informantene beskjed om, at det var frivillig å delta, og at de selv skulle skrive narrativene, samt de supplerende svarene (se vedlegg 1 & 2). Gjennom samtale med veileder ble det vurdert at samtykkeskjema ikke var nødvendig, fordi informanten selv har skrevet narrativen. Ifølge Norsk senter for forskningsdata er et samtykke kun gyldig dersom det er: «frivillig, spesifikt, informert og utvetydig» (Norsk senter for forskningsdata, u.å., avsn. 2). Det er ikke gitt, at informantene oppfatter og virkelig forstår betydningen av frivillighet, og det er derfor viktig, at vi tar oss tid til å forklare dette overfor den enkelte. (Dalland, 2020, s. 173). Dette var også en av grunnene til at jeg valgte å være i tett dialogen med informantene, over e-post, gjennom hele datainnsamlingsprosessen. Det har vært et viktig poeng for meg å bevare personvernet til informantene. Enkelte av informantene har i løpet av sin narrativ, oppgitt sensitive opplysninger som navn eller tidligere arbeidsplass. Dette har jeg valgt å fjerne for å ta vare på personvernet til informantene. Personvern handler om blant annet å sikre informantens anonymitet, samt å unngå at informanten blir påført skade eller unødig belastning (Dalland, 2020, s. 168). Her har jeg måttet vurdere, hvordan jeg kan gi leseren en god begrunnelse for mitt utvalg, uten å gå på kompromiss med informantens anonymitet. Derfor har jeg valgt å kalle informantene «Informant A-C», og gjenkjennbare stedsnavn har blitt erstattet med «X».

3.6 VALIDITETSVURDERINGER

Gjennom arbeidsprosessen med oppgaven, har jeg måttet ta ulike valg. Som nevnt innledningsvis, har jeg hele livet interessert meg for naturen, og jeg skjønnte derfor tidlig, at det var i den retningen jeg ønsket å gå, da jeg skulle velge et tema for oppgaven. Jeg ønsket å finne et tema, som engasjerte meg på et dypere nivå, men som også var samfunnsaktuelt. Derfor landet jeg på tematikken bærekraft. Slik begynte jeg å formulere en problemstilling. I oppstartsfasen av prosjektet ønsket jeg å besøke barnehager for å observere hvordan

pedagogiske ledere jobber med den valgte problemstillingen. Ganske tidlig konkluderte jeg likevel med at dette var en uegnet metode å benytte i denne omgang. Denne konklusjonen trakk jeg etter å ha reflektert kritisk over tidsplanen for forskningsprosjektet. Ifølge Dalland, er pålitelighet eller reliabilitet, noe som skal gjennomlyse forskningen for å sikre kvaliteten (Dalland, 2020, s. 58).

Dette henger sammen med troverdighet, som videre understreker viktigheten av tillit mellom forsker og informant (Berglands & Jæger, 2014, s.80).

Ettersom dette var et viktig poeng for meg, bidro også dette til at jeg endte opp med å velge narrativ som metode. Informantene fikk et skriv via e-post, som jeg hadde valgt å formulere selv. I skrevet presenterte jeg de formelle forholdene rundt samtykke, hva dette betyr, hvor langt jeg ønsket de skulle skrive, i tillegg til en kort presentasjon av problemstillingen. Ved at informantene formulerer narrativen selv, ønsket jeg å framheve at deres trygghet er viktig for meg i dette arbeidet. En mulig feilkilde her er at informantene kan ha misforstått, eller delvis misforstått noe i løpet av dialogen (Dalland, 2020, s.63). Som nevnt tidligere, stilte jeg oppfølgingsspørsmål i løpet av dialogen, og jeg oppfordret også informantene til å kontakte meg dersom noe var uklart. Her var noe av hensikten med oppfølgingsspørsmålene, at denne feilkilden skulle reduseres så mye som mulig. En annen feilkilde er, at jeg selv har personlig interesse for tematikken, noe som ubevisst kan føre til en farging eller feiltolking av datamaterialet. Derfor er min bakgrunn, noe jeg har valgt å gjøre rede for, innledningsvis i oppgaven. Grunnen til at jeg inkluderte en beskrivelse av problemstillingen, var for å validitetssikre arbeidet. Dette gjorde jeg fordi validitetssikring ifølge Berglands og Jæger, henger sammen med bekreftbarhet (Berglands & Jæger, 2014, s. 80). Dette betyr at datamaterialet må kunne knyttes opp mot problemstillingen. Berglands & Jæger forklarer videre at det er viktig at data og drøfting kan knyttes opp mot det praktiske arbeidet i barnehagen, noe som handler om generalisering og overførbarhet (Berglands & Jæger, 2014, s.81).

Her vil jeg understreke at datamateriale fra tre informanter, ikke gir tilstrekkelig grunnlag for å kunne generalisere materialet. Likevel mener jeg refleksjonene i den narrative tilnærmingen, kan være nyttige for egen framtidig barnehagepraksis.

4 ANALYSE AV DATAMATERIALE

Etter nøye gjennomlesing av datamaterialet, har jeg kommet fram til noen fellesnevner som jeg har valgt å kategorisere mine utvalgte data etter. Ettersom deler av informantenes narrativer (se vedlegg 1) og svar på oppfølgingsspørsmål (se vedlegg 2), er preget av faktorer som: muntlig språk, skrivefeil, ufullstendige setninger og grammatiske feil, har jeg valgt å beskrive og analysere fortellingene i den følgende delen av forskningsoppgaven. Videre vil jeg poengtere at jeg har forsøkt å være så objektiv som mulig, og at jeg er klar over at en beskrivelse automatisk vil være førfortolkende. De følgende kategoriene som dataen vil presenteres i er: bærekraft, natursyn og naturopplevelser, tilstedeværelse og lydhørhet, samt arbeid og forarbeid.

4.1 DATA

4.1.1 BÆREKRAFT

Innledningsvis ønsket jeg å få et innsyn i hva informantene mener bærekraft handler om. Dette ble ikke avklart gjennom informantenes narrativer. Ved et oppfølgingsspørsmål ble det derfor spurt om hva informantene som pedagog legger i begrepet «bærekraft».

Informant A: Informanten skriver at for henne, handler bærekraft om å forstå kretsløpet i naturen. Hun skriver at det er viktig å ikke overforbruke naturens ressurser, og om å ikke forurense den. Videre skriver hun at hun har som holdning at det er bærekraftig å etterlate noe i den stand man fant den, eller helst bedre. «Det er bærekraftig å reparere den naturen som er ødelagt. Det er også bærekraftig med kortreiste produkter/mat. De fleste lokalsamfunn har noe som er spesielt og kanskje bærekraftig nettopp der» skriver hun.

Informant B: Informanten skriver at hun som barn husker å syns det så stygt ut med søppel som lå i naturen. Hun skriver at hun derfor tok med seg en pose ut for å plukke søppel. «Jeg husker det var mange voksne som så meg og sa: -Å, det var en flink pike!», illustrerer informanten. Hun skriver at hun i arbeid med barn i skolen har gått rusken-aksjon. Videre sier hun at hun er veldig opptatt av at barna hun jobber med, skal være interesserte i miljøet rundt seg. Ifølge henne er det viktig å oppfordre til dialog om hva som er bra, og hva som ikke er så bra for miljøet. I en forlengelse av dette gir hun eksempler på hva som ifølge henne er bra, og hva som ikke er bra: «Det er bra å ta med søppel hjem når man går tur. I motsetning er det

ikke så bra å rive bark eller greiner av trærne, stikke pinner i maurtuer eller kaste ting i sjøen».

Informant C: Informanten skriver at bærekraft er viktig for henne i arbeid med barna. Hun skriver at de i hennes barnehage legger spesielt vekt på gjenbruk. Her gir hun flere eksempler: «Vi lager roboter og skulpturer av søppel, vi legger matrester i kompostdunken, og bruker komposten i plantekasser. Vi har også høner, som vi forer med matrester, og hønene gir oss egg tilbake». Videre forklarer hun at barnehagen har bier, der barna er med på å høste honningen. Ifølge henne lærer barna på denne måten at blomster er viktige for at biene kan lage honning.

4.1.2 NATURSYN OG NATUROPPLEVELSER

Gjennom narrativene, går det igjen et ønske hos informantene om å videreformidle verdier. Derfor valgte jeg å stille hver informant et spørsmål om hvilke verdier de selv mener er viktige, innenfor sin jobbing med naturfag i barnehagen, og hvorfor.

Informant A: Informanten skriver at hun fra tidlig alder av, har vært interessert i planter og dyr. I en forlengelse av dette skriver hun om hvor viktig det er for henne å ikke sette avtrykk i naturen. Hun skriver at alt levende har en verdi, og at dette har vært viktig for henne å formidle videre til barna: «For meg handler det om å kunne gi barna en mulighet til å utvikle empati overfor dyr og planter, slik at barna forstår at alt levende har en verdi». Hun skriver at hun ifra tidlig i barndommen har vokst opp med å gå tur i skog og mark sammen med familien, og at de har hatt flere kjæledyr. Informanten skriver at disse positive personlige erfaringene, har bidratt til at hun som pedagog ønsker å vektlegge en videreformidling av dette verdisynet på alt som lever.

Informant B: Informanten skriver i sin narrativ at hun hadde besteforeldre som eide en gård, og at hun har tilbrakt mye tid her gjennom oppveksten. Hun skriver at hun hjalp til på gården, og slik ble kjent med mange forskjellige gårdsdyr. Her understreker informanten at dette er gode minner som hun har ønsket å videreformidle til barn hun har jobbet med i barnehagen. Informanten utdyper gjennom svar på oppfølgingsspørsmål, at vi burde lære dem å ta vare på havet, naturen og dyrene vi har rundt oss. Videre forklarer hun «Vi skal leve lenge på jorda,

derfor må vi ta vare på den, så de som kommer etter oss har et godt sted å være. Informanten skriver at det er viktig for henne at «... barna føler de er gode og snille med naturen. – Og at vi gir dem respons som bekrefter at de er det».

Informant C: Ifølge informanten er det viktig å lære barna om naturen, dyr og planter, slik at de får en respekt for den. Hun skriver videre at de gjør dette gjennom lek og ulike aktiviteter. Informanten sier at de leser bøker, og oppfordrer til samtaler og undring sammen med barna. Hun skriver så at hun har jobbet i utflytterbarnehager i 25 år, og avslutter med å understreke at hun anser det som en gave å kunne bidra til å gi barna opplevelser og læring om og i naturen. Informanten sier at dette arbeidet oppleves spesielt viktig og verdifullt fordi barna bor i sentrum av København, der det ellers kan være utfordrende å gi barna slike gode naturopplevelser.

4.1.3 TILSTEDEVÆRELSE OG LYDHØRHET

Informant A og B trekker fram begrepet tid som en viktig faktor, både i forhold til sin egen oppvekst, og i refleksjon over eget arbeid. Informant C nevner ikke tid i løpet av sin narrativ eller i sine svar. Denne ulikheten ser jeg på som interessant, og ønsker derfor å kaste lys på den følgende delen av datamaterialet. Jeg har valgt å knytte tid opp mot begrepene tilstedeværelse og lydhørhet.

Informant A: Informanten skriver at hun lærte mye i samvær med sin mor, for eksempel på soppturer. Hun forteller videre i sin narrativ, om at hun så opp til sin far som var flink til å tegne. Etter dette, forteller hun om hvordan hun tidlig fikk en interesse for de kreative fagene. Informanten skriver også avslutningsvis i sin narrativ: “Det er så mange ting en vil lære bort. Alt i alt forstår jeg nå bedre hvordan vi haster gjennom livet. Kanskje skulle vi gi barna mer tid. De trenger forskjellig. De fleste trenger nok ikke flere fritidsaktiviteter, kanskje bare mer tid til samvær og samtaler”.

Informant B: Informanten skriver at hun som barn brukte mye tid på å utforske naturen. Hun skriver at hennes foreldre viste tydelig interesse for tingene hun oppdaget på tur. Informanten utdyper, og skriver at familien ofte plukket med seg bær og sopp fra tur, som de så laget mat av hjemme. Ifølge henne er inntrykk som disse, mye av grunnen til at hun som pedagog er så

bevisst på å gi barna god tid til utforsking blant annet på tur. Hun skriver at det er viktig å ha god tid til å kunne gi respons på alt barna kan finne.

Informant C: Informanten gir i løpet av narrativen og sine svar, mange eksempler på ulike aktiviteter og fokusområder hun jobber med som pedagog. Informanten nevner ikke tilstedeværelse, lydhørhet, eller tid som faktorer.

4.1.4 FORARBEID OG ARBEIDSMETODER

Da jeg stilte oppfølgingsspørsmål om hvordan barnehagelærerne jobber for å kvalitetssikre det pedagogiske arbeidet i uterommet, var forarbeid noe de alle nevnte. Derfor ble det naturlig å belyse denne delen av datamaterialet, og undersøke videre hva de legger i ordet forarbeid.

Informant A: Informanten skriver at forarbeid er viktig for henne, for å kvalitetssikre arbeidet. Her skriver hun at som pedagogisk leder er det viktig å jobbe med de voksnes adferd og holdninger. Hun poengterer at dette blant annet handler om samarbeid og kunnskapsformidling, mellom barnehagelærer og ansatte. Informanten bruker tur som eksempel, og skriver at det er viktig å ikke ha for høye ambisjoner. Hun forklarer at hun selv ofte heller velger å ta barna i mindre grupper, gå flere turer, eller begge deler. Som en del av forarbeidet til aktiviteter ute, skriver informanten at god kommunikasjon med foreldrene er viktig. Her bringer hun fram som et poeng at det er viktig at barna har riktig utstyr, slik at barna ikke for eksempel fryser eller blir våte. Som en forlengelse av dette sier hun det er viktig å ta høyde for at man kan avslutte turen tidligere enn planlagt, dersom dette likevel skulle skje. Hun skriver at som pedagog anser hun turer i naturen som en viktig arena for læring. Informanten nevner også i forhold til forarbeid, at det er viktig å ha god tid.

Informant B: Informanten henviser til det hun tidligere fortalte om rusken-aksjonen hun hadde sammen med barna. Hun poengterer at en del av det viktige forarbeidet, er å undersøke hvilke steder de kan gå for å finne mye søppel: «Det er viktig å finne ut hvilke steder det er mye søppel å hente, slik at barna føler de gjør en viktig jobb». Ifølge henne bidrar dette også til å kvalitetssikre arbeidet, fordi hun da vet at barna vil finne mange ting å snakke om. Hun

skriver også at hun pleier å snakke med barna om regler for å ta vare på naturen, i forkant av en tur.

Informant C: «I vore børnehavn er vi ude i alt slags vejr. Alle børn har flyverdragter, regntøj, forrede gummistøvler, hue, vanter og skiftetøj i børnehaven» beskriver informanten.

Informanten skriver videre at de bruker mye tid på å planlegge aktiviteter og utflukter på forhånd. Hun skriver at de ofte planlegger gruppeaktiviteter, både for store og små grupper.

Avslutningsvis forteller hun at de blant annet lager mat på bål, og finner naturmaterialer som de bruker til å lage kreative prosjekter med, og understreker at dette fordrer god planlegging.

5 DISKUSJON

I denne delen av forskningsoppgaven skal resultatene fra det analyserte datamaterialet, ses i lys av teori, og knyttes opp til problemstillingen. For å gjøre kapittelet oversiktlig, vil diskusjonen av resultatene bli oppdelt i fire kategorier. Disse kategoriene er: Hva kan barnehagelærere egentlig om bærekraft, miljøfrykt, se- og bli sett, samt forarbeid og arbeidsmetoder. De overnevnte kategoriene samsvarer med de fire kategoriene som er presentert i analysen av datamaterialet.

5.1 HVA KAN BARNEHAGELÆRERE EENTLIG OM BÆREKRAFT?

I løpet av narrativen kom det ikke tydelig fram hva informantene mener bærekraft handler om. Derfor fikk de oppfølgingsspørsmål, som gikk konkret inn på dette. Som nevnt innledningsvis i oppgaven, er bærekraft et stort og komplekst tema.

Bærekraft er bygget på tre grunnpilarer: økonomi, sosiale forhold og miljø.

Økonomiaspektet av bærekraft, handler blant annet om: eksport og import av varer, økonomisk samarbeid, rettferdige handelsavtaler, inntekter og utgifter, samt utenlandsgjeld. Det sosiale aspektet omhandler ting som: utdanning, helse i fysisk og psykisk forstand, demokrati, levevilkår, fordeling av jordens ressurser, samt politikk med tanke på mat og matsikkerhet. I miljøpilaren finner vi punkter som: biologisk mangfold, ernæring, transport av produkter, lokal produksjon av produkter og mat, utslipp og miljøgifter, samt økologisk landbruk (Langholm, 2017, s.77).

Informantene fikk det åpne spørsmålet «Som barnehagelærer, hva tenker du når du hører ordet bærekraft?». I henhold til min problemstilling, viser resultatene at barnehagelærerne har svært forskjellige inntrykk av hva bærekraft handler om. Det som informantene i størst grad enes om, er et generelt ønske om å videreformidle verdier som handler om å ta vare på naturen.

I sitt svar på spørsmålet, knytter Informant A temaet opp mot blant annet hvordan vi skal benytte oss av naturens ressurser, men uten å overforbruke dem. Hun knytter også bærekraft opp til kortreiste produkter, og informanten forklarer i tillegg viktigheten av samarbeid med lokalsamfunnet. Dette stemmer overens med noen av punktene tidligere nevnt, i Langholms miljøpillar. Informanten skriver om dette lokale samarbeidet, som en motsetning til å importere mat som har reist langt. Informantens refleksjon rundt bærekraft og fornuftig bruk

av naturens ressurser, har flere fellestrekk med punktene om bærekraft i Rammeplanen (Kunnskapsdepartementet, 2017a).

Dette gir meg et inntrykk av at denne pedagogiske lederen har en grunnleggende forståelse av bærekraft, også utenfor barnehagen. Som svar på spørsmålet om hva bærekraft handler om, svarer Informant B, at bærekraft handler om å plukke med seg søppel når man går tur. Hun legger til at samtalen er spesielt viktig for henne. Etter analyse av datamaterialet i sin helhet, kommer det likevel fram at hun reflekterer godt over bærekraft temaet, og at hun som barnehagelærer ser viktigheten av det. Informanten går i større grad i dybden på tematikker som omhandler videreformidling av verdier, og er opptatt av å få barna til å reflektere selvstendig. På slutten av sin narrativ, skriver hun at det er viktig for henne å få barna til å bli interessert i miljøet rundt seg, og at det er viktig at de lærer å ta vare på havet, naturen og dyrene vi omgir oss med. Dette verdisynet stemmer overens med det som står i rammeplanen: «Barna skal gjøre erfaringer med å gi omsorg og ta vare på omgivelsene og naturen» (Kunnskapsdepartementet, 2017a, avsn. 3). På spørsmålet om hva bærekraft handler om, svarer informant C at bærekraft er viktig, for så å gi eksempler på aktiviteter de gjør for å jobbe med dette. Her tenker jeg dette kan være et resultat av en språkbarriere, ettersom forsker og informant snakker to forskjellige språk. Det kommer imidlertid et mer tydelig svar fram senere i hennes fortelling. Min tolkning er at informanten mener bærekraft handler om blant annet, å lære barna om naturen, dyr og planter, slik at de skal opparbeide respekt for naturen. Hun illustrerer videre en rekke aktiviteter i deres barnehagehverdag, som hun knytter opp til bærekraft.

Hva kan være grunnen til at barnehagelærernes svar på hva bærekraft handler om, er så forskjellige? Dette gir mitt datamateriale ikke grunnlag for å finne svar på. Her kan det være interessant å gjennomføre mer forskning. Jeg har i løpet av forskningsprosessen, ikke funnet teori eller annen forskning som forsøker dette besvart. En mulig forklaring kan være at de pedagogiske lederne, i ulik grad, har oppdatert sin kunnskap siden de ble utdannet på 80 og 90-tallet. Her kan det argumenteres for, på bakgrunn av et sosiokulturelt læringssyn, at pedagogiske ledere har et ansvar for å holde sin kunnskap oppdatert i forhold til samfunnet vi lever i (Lave & Wenger, 1991, s. 49-51).

Det er viktig at man som pedagogisk leder er sin egen kunnskap bevisst, ettersom det fordrer en viss forkunnskap om, og forståelse av, en tematikk før man forsøker det videreformidlet. Dette understreker viktigheten av å ha et nysgjerrig og naturfaglig kunnskapsrikt miljø blant personalet i barnehager (Broström & Frøkjær, 2020, s.53).

5.2 MILJØFRYKT, DEN NYE LANDEPLAGEN

Gjennom analyse av datamaterialet, viser det seg at alle informantene kan spore sine interesser, tilbake til opplevelser i sin barndom. Dette gjelder ikke bare informantenes interesse for naturen, men også andre aspekter er nevnt, som blant annet interesse for lesing eller kreative fag. Denne formen for identitetsskapende prosesser skjer i barndommen, som gjenspeiles blant annet i den tidligere nevnte dansk undersøkelsen fra 2003 (Kaae & Madsen, 2003, s.51).

Undersøkelsen viser, at flertallet av deltakerne har spesielle minner fra barndommen, som har særlig stor betydning for dem i dag. Kaae & Madsen sin undersøkelse blir også nevnt av Edlev, hvor han understreker, at barndommens naturopplevelser har stor betydning for, hva slags erfaringer folk videreformidler til neste generasjon (Edlev, 2004, s.15). Informantene enes om at det er viktig å lære barna å passe på, og ta vare på naturen. Det er imidlertid viktig at pedagoger og omsorgspersoner er sitt ansvar bevisst, og reflekterer over hvordan de ønsker disse verdiene formidlet.

Professor Emeritus Sobel forklarer viktigheten av å ikke legge miljø-byrden på de yngste barna, da dette er utenfor deres område for forståelse (Sobel, 1996, s.2).

Sobel maler oss det følgende bilde: «*If we want children to flourish, we need to give them time to connect with nature and love the Earth before we ask them to save it*» (Sobel, 1996, s.1). Han stiller spørsmålsteget ved å tidlig vise barn vanskelige og abstrakte miljøproblemstillinger. Sobel hevder at dette kan resultere i at barn utvikler noe han kaller for «ecophobia», eller miljøfrykt på norsk (Sobel, 1996, s.2).

Her trekker Sobel en parallell til barn som har opplevd ulike former for misbruk, der barnet lærer seg teknikker for å distansere seg fra det som er vondt, for å slippe smerten. På samme måte, er han redd for at barn som opplever for tidlig læring om miljøkrisen og utvikler denne miljøfrykten, vil ende opp med å distansere seg fra naturen, i stedet for å knytte seg til den (Sobel, 1996, s.2).

Sobel sier at denne miljøfrykten kan avverges tidlig, dersom vi gir barna mulighet til å knytte meningsfulle bånd med naturen. Dette kan gjøres ganske enkelt, ifølge Sobel, ved å bruke tid i naturen sammen med en omsorgsperson eller pedagog (Sobel, 1996, s.3).

Mine resultater viser at informantene deler denne oppfatningen, og at de har god kompetanse på dette feltet. Barnehagelærerne jobber konkret, og tett på naturen for å gi barna gode naturopplevelser. Ved å jobbe tett på naturen sammen med barna, kan vi oppmuntre dem til å føle empati for den (Sobel, 1996, s.4).

Gjennom analyse av datamaterialet, kommer det fram at barnehagelærerne ser at dyr har en egenverdi som individ, og at dyr ikke er en gjenstand for vår fornøyelse. Informantene knytter dette opp mot å lære barna å ha innlevelse og empati for dyrene. Det kommer også fram et felles syn på viktigheten av, at barn lærer å vise respekt for naturen. Her blir det nevnt situasjoner der luper tas i bruk, når barna skal undersøke insekter, for å ikke skade insektene. I utflytterbarnehagen til Informant C, forteller hun at de har høner. Samvær med dyr er noe, som kan utvikle barns læring av ansvar, respekt og god oppførsel overfor dyr (Bang, 1998, s.80).

Bang argumenterer for at de dyrene som barn leker med, passer på, eller møter hver dag, også bidrar til å utvikle barnets interesse for dyret, samt en evne til å vise omsorg. Videre understreker han potensialet for å lære dyreetikk og samværskompetanse, når barn omgås med dyr, sammen med kompetente pedagoger (Bang, 1998, s.80).

Alt i alt, handler dette om å skape en positiv relasjon til både planter og dyr, slik at barna opplever det som viktig å ta vare på naturen. Mine resultater viser at barnehagelærerne ser verdien i å la barna få utforske og oppleve denne relasjonen, ikke bare til naturen, men også til dyr.

5.3 SE- OG BLI SETT; MER ENN BARE Å SE

Alle tre informantene nevner elementer som handler om å se- og bli sett i sine narrativer. Informant C forteller at oppveksten hennes har påvirket henne til å ville gi barn muligheter, redskaper og opplevelser hun selv ikke fikk. Hun nevner ikke tid eller tilstedeværelse spesifikt, men gjennom analyse av hennes datamateriale, får jeg et gjennomgående inntrykk av at samvær og samspill med barna er viktig for henne, noe som fordrer en lyttende og observant voksen. Informanten skriver at hun vektlegger å arbeide med barnas sosiale kompetanse, spesielt med tanke på selvverd og selvtillit. Hun forteller at alle barn har styrker, og at alle er gode til noe. Ifølge henne handler det om å finne disse styrkene, slik at barna kan få mulighet til å utvikle dem. En måte å finne disse styrkene på, kan være å observere barns initiativ og interesser. På denne måten kan vi peile oss inn på et område som interesserer barnet, og stille oss undrende sammen med dem. Ifølge Broström og Frøkjær, kan vi på denne måten danne noe de kaller for «produktive» spørsmål, som leder til diskusjon og refleksjon. De omtaler denne typen spørsmål som «produktive», nettopp fordi spørsmålene ikke er

lukkede eller kontrollerende, i tillegg til at de tar utgangspunkt i barnas egne undringer og initiativer (Broström & Frøkjær, 2020, s.50).

Informanten forteller at naturen er et læringsrom som til daglig brukes av barnehagen, og at de benytter seg mye av frilek, hvor barna blant annet får utfolde seg kreativt i naturen. Hun setter dette i sammenheng med at barn lærer gjennom lek og ulike aktiviteter. Min tolking av denne uttalelsen, er at hun ser en stor verdi i at barn er aktivt deltakende i sine omgivelser, og viktigheten av at denne deltakelsen oppleves som meningsfull for barna. Ifølge Bang har barn ikke mulighet til å forstå verden gjennom voksne alene, men er nødt til å være aktive utøvere (Bang, 1998, s.50).

Her kan vi også se at nettopp leken kan være et middel for å fremme læring hos barna, som ifølge Broström og Frøkjær har en meningsfull karakter, fordi barn leker for lekens skyld. Dersom vi ser lekens verdi i sammenheng med tankene om produktive spørsmål, kan vi tydeligere se hvorfor tilstedeværende og lydhørhet barnehagelærere, er så viktig, for å fremme læring hos barn (Broström & Frøkjær, 2020, s. 53).

Som et eksempel på dette, må barnehagelæreren finne en balanse mellom barnas eget initiativ, og vokseninitierte handlinger og innspill. Her er det viktig at barna både støttes og utfordres, for å oppnå en naturvitenskaplig læring.

Dette kan vi sammenlikne med den proksimale utviklingssonen, der barnet får en økt mulighet til å utvikle seg i samarbeid med en som er mer kompetent, som i dette tilfellet, vil være barnehagelæreren (Vygotskij, 1978, s. 37). Videre, forteller informanten at hun leser bøker og bruker tid på å undre seg sammen med barna. Dette er en god måte å skape nærhet og samvær med barna, og kan være en fin måte å skjerpe barns interesser på et tema.

Samtidig understreker Bang at det er viktig at slike annenhåndsopplevelser, ikke erstatter førstehåndsopplevelser. Han forklarer at det er viktig at disse to skjer i et samspill med hverandre, og at barnet også får egne opplevelser med naturen (Bang, 1998, s. 51).

I likhet med informant C, skriver også de to andre informantene om eksempler fra egen oppvekst som kan kobles opp mot deres arbeidspraksis, og ifølge Säljö hjelper språket oss med å bearbeide og dele erfaringer, sette ord på verden rundt oss, og å formidle kunnskap (Säljö, 2016, s.105).

Informant A forteller om lærerrike soppturer i barndommen, som hun gikk på sammen med sin mor. At hun beskriver soppturene som lærerike, kan vi forstå, dersom vi ser denne setningen i lys av Lave og Wenger sitt perspektiv på læring gjennom samspill med et sosialt felleskap (Lave & Wenger, 2003, sitert i Broström & Frøkjær, 2020, s. 58). Informanten forteller også om andre situasjoner, der hun blant annet har sett på sin far tegne, og blitt

inspirert av dette. Hun skriver i sin narrativ om hvordan de kreative fagene var noe hun likte spesielt godt, og allerede i barnehagealder dannet et positivt forhold til både tegning, maling og keramikk/leire. Informanten forteller senere i sin narrativ, at hun som pedagog har forsøkt å vektlegge andre ferdigheter enn de teoretiske, i sitt arbeid med barna. Hun illustrerer et eksempel, der hun i kreativt arbeid med barna, legger vekt på mestringen som skjer i aktiviteten, i stedet for å ha det ferdige produktet, som mål. Avslutningsvis i sin narrativ, illustrerer hun nærmest vemodig, at hun nå i nærheten av pensjonsalder, forstår bedre viktigheten av å gi barna god tid.

Disse refleksjonene som Informant A velger å dele, gir et innsyn i en pedagogisk praksis, der tilstedeværelse spiller en stor rolle. Tilstedeværelse defineres som å være en aktiv del av barnets ulike livsverdener (Johansson, 2013, s.26).

Det å se barnet, handler med andre ord, om mer enn bare å se med øynene. For en barnehagelærer, er det viktig å vise med hele kroppen, at vi er engasjert i samspillet med barna. Det er viktig at barna ser, at det de viser oss, eller gjør sammen med oss, er meningsfullt også for oss voksne. Dette fordrer at de voksne også mentalt er til stede (Johansson, 2013, s.26). Viktigheten av tilstedeværelse, blir videre belyst gjennom narrativen til Informant B. Hun forteller om turer i naturen, der hennes far viste tydelig interesse for hennes ulike oppdagelser. Ifølge informanten, har disse gode opplevelsene, sammenheng med hvordan hun som barnehagelærer, ser en stor verdi i å beregne god tid på aktiviteter sammen med barna. Videre skriver hun at det er viktig å gi respons på alt barna kan finne på tur. Bang omtaler tid, som et grunnleggende element, for å kunne la barna få undre, reflektere, eksperimentere og fordype seg (1998, s.48). Mine resultater viser til at barnehagelærerne ser tilstedeværelse og lydhørhet, som et viktig element i arbeidet med å gi barna en relasjon til naturen.

5.4 FORARBEID OG ARBEIDSMETODER

I løpet av praksisperiodene i barnehagelærerstudiet, har jeg fått inntrykk av at den største delen av det naturfaglige arbeidet i barnehagen, foregår ute, nærmere bestemt, på tur. Derfor ønsket jeg, i lys av min problemstilling, å undersøke hva barnehagelærerne anser som viktig forarbeid, for å kvalitetssikre det pedagogiske arbeidet utendørs. Gjennom analyse av datamaterialet, kommer det fram en enighet hos informantene, om at planlegning og

forarbeid, er en viktig faktor for å kvalitetssikre det pedagogiske arbeidet i barnehagehverdagen.

Ifølge informantene handler planlegning og forarbeid i forkant av aktiviteter ute, om flere ulike faktorer. De nevner blant annet viktigheten av at barnas bekledding er riktig. Her blir det nevnt i samme anledning, at informering av-, og samarbeid med foreldre, er viktig. Ifølge Edlev stemmer det, at barnas bekledding er en forutsetning for godt pedagogisk arbeid ute. Han understreker også, i likhet med informantene, at foreldre må orienteres og minnes på, på forhånd, når barna skal ut på tur (Edlev, 2004, s.152). Slik får foreldrene mulighet for å forberede seg, og sende med barna nødvendig utstyr i barnehagehverdagen. Ved å jobbe med foreldresamarbeid på denne måten, får barna de beste forutsetningene for å kunne kose seg på tur, i stedet for å bli kalde, våte, eller for varme.

To av informantene mener også en del av det viktige forarbeidet, er å være godt kjente med området som gruppen skal besøke. Dette gir barnehagelæreren et overblikk over området, slik at det blir enklere å sikre at barna finner mange ulike ting som de kan samtale om. Dette kan vi se i sammenheng med å benytte faste områder, og besøke dem flere ganger, som gir barna mulighet til å opparbeide en dypere forståelse for stedets egenart (Edlev, 2004, s.152).

Informant C trekker dette fram, i slutten av sin narrativ, der hun forklarer mangfoldet av aktiviteter barna får gjøre i skogsområdet til utflytterbarnehagen som hun jobber i. Det å ha områder som barna kjenner seg trygge i, som de kan benytte til utforskning og lek, er noe Edlev mener er spesielt viktig, særlig med tanke på de minste barna. Han forteller at man ikke nødvendigvis trenger å bare besøke noen få kjente områder, men forklarer det mer som at det er viktig å tydelig avgrense området som gruppen besøker. Han forklarer det som et slags tilholdssted, og at dette kan markeres ved at de voksne som er med på turen legger fra seg sekkene eller parkerer vognen på et bestemt sted. Dette kan vi i stor grad sammenlikne med konseptet «trygg base», og gir barna et trygt sted å komme tilbake til, når de utforsker området som gruppen besøker (Edlev, 2004, s.152-153).

Informant A forklarer at for henne, er en del av ansvaret som pedagogisk leder, å jobbe med de voksnes atferd og holdninger. Dette setter hun i sammenheng med planlegning av tur. Hun utdyper, og forklarer at det er viktig å ikke ha for høye ambisjoner for turen, innad i personalet. Hun forklarer at hun heller vil gå flere turer, med mindre barnegrupper, for å kunne gi barna den tiden som de trenger. Ved å samtale med personalet som skal være med ut på tur, om disse tingene i forkant, kan hele personalgruppen i større grad prioritere å være til stede og gi respons på barnas oppdagelser. Bang poengterer viktigheten av at de voksnes oppgave ikke er å informere barna, men derimot hjelpe dem til å opparbeide kunnskap og

forståelse gjennom aktiviteter og opplevelser (1998, s.51). Gjennom analyse av datamaterialet, har jeg inntrykk av at informantene i stor grad jobber med bærekraft på denne måten. Selv om informantene bruker ulike metoder når de gjennomfører opplegg, kan mine resultater tyde på at de tenker likt i sine framgangsmåter for å gi barna en relasjon til naturen. Barnehagelærerne jobber i stor grad prosessorientert med bærekraft, der tid til lek, samtale og refleksjon er viktige faktorer i deres arbeid.

6 KONKLUSJON

Gjennom mine snart tre år på barnehagelærerutdanningen, har jeg undret meg over hva slags kompetanse erfarne barnehagelærere har, når det kommer til bærekraft. Målet med forskningsprosjektet ble derfor å undersøke erfarne barnehagelæreres forståelse av begrepet bærekraft. Samt hvordan de jobber med dette i praksis. For å få best mulig forståelse av informantenes kunnskaper om bærekraft, valgte jeg å benytte meg av en kvalitativ forskningsmetode og en narrativ tilnærming. I grove trekk kan vi si at læring og utvikling i lys av det sosiokulturelle perspektivet, skjer gjennom samspill med de omgivelsene vi befinner oss i. Det var derfor et viktig poeng for meg å få en god bredde i datamaterialet, så jeg kunne se problemstillingen i lys av hvem informantene er.

Gjennom forskningen har jeg funnet ut at informantene har ulike forståelser av bærekraftbegrepet. Alle informantene er på generell basis enige om at bærekraft er et viktig tema å jobbe med i barnehagen. De enes om at det er viktig å lære barna om dyr og planters egenverdi, og at det er viktig å lære dem å bry seg om naturen. Forskningsarbeidet viser at de pedagogiske lederne bruker ulike metoder når de gjennomfører opplegg, men at de har til felles å jobbe prosessorientert, og med fokus på å gi barna en positiv relasjon til naturen. Det kan tyde på at barnehagelærerne jobber med bærekraft, i henhold til den individuelle forståelsen de har av begrepet. Hvordan dette påvirker hva slags kunnskap og forståelse av bærekraft, barnehagebarn utvikler gjennom barnehagen, er derfor et poeng jeg ønsker å sette søkelys på for framtidig barnehagepraksis. Informantene kommer med flere eksempler i fra egen praksis, på hvordan de jobber med bærekraft. Hver informant knytter sitt arbeid opp mot verdier de selv vurderer som viktige, basert på positive naturopplevelser gjennom oppveksten.

Forskningsarbeidet har gjort meg i økt grad bevisst de individuelle forskjellene i barnehagelæreres faglige kunnskap. Barnehagelærere er rollemodeller for barna de omgås med i barnehagen. Det er derfor viktig at de er sin kunnskap bevisst, og at den i tråd med et sosiokulturelt samfunn, endres og oppdateres. Det har vært spennende å forske på barnehagelæreres kunnskap om bærekraft, og hvordan de jobber med bærekraft i praksis. Jeg ønsker å understreke, at mine data ikke er tilstrekkelige til å kunne generalisere materialet. Likevel mener jeg datamaterialet kan være nyttig for egenrefleksjon i framtidig barnehagepraksis.

7 LITTERATURLISTE

- Arntzen, E., & Tolsby, J. (2010). *Studenten som forsker i utdanning og yrke: vitenskapelig tenkning og metodebruk*. Høgskolen i Akershus.
- Bang, P. (1998). *Natur og udeliv med barn*. Børn & Unge.
- Barnehageloven. (2005). *Lov om barnehager (LOV-2005-06-17-64)*. Lovdata.
<https://lovdata.no/lov/2005-06-17-64/§1>
- Berglands, M. D., & Jæger, H. (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Cappelen Damm akademisk.
- Broström, S., & Frøkjær, T. (2020). *Dette vet vi om barnehagen: Naturvitenskap, bærekraft og matematisk oppmerksomhet*. Gyldendal.
- Chawla, L. (2007). Childhood experiences associated with care for the natural world: A theoretical framework for empirical results. *Children, Youth and Environments*, 17, 144-170.
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7. utg.). Gyldendal Akademisk.
- Edlev, L. (2004). *Natur og miljø i pædagogisk arbejde* (2. utg.). Gyldendals Akademiske Bogklubber.
- FN-sambandet. (2021a). *FNs bærekraftsmål*. FN-sambandet. <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>
- FN-sambandet. (2021b). *God utdanning - FNs bærekraftsmål*. God utdanning - FNs bærekraftsmål. <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/god-utdanning>
- Grunnloven. (1814). *Kongeriket Noregs grunnlov (LOV-1814-05-17)*. Lovdata.
<https://lovdata.no/lov/1814-05-17-nn/§112>
- Johansson, E. (2013). *Små barns læring: møter mellom barn og voksne i barnehagen* (M.-C. Jahr, Trans.). Gyldendal akademisk.
- Johansson, E., Fugelsnes, K., Mørkeseth, E. L., Røthle, M., Tofteland, B., & Zachrisen, B. (2015). *Verdipædagogikk i barnehagen*. Universitetsforlaget.

- Kaae, B. C., & Madsen, L. M. (2003). *Holdninger og ønsker til Danmarks natur*. Forskningscentret for Skov & Landskab.
- Kunnskapsdepartementet. (2017a). *Bærekraftig utvikling*. Udir. <https://tinyurl.com/ypdrfmr7>
- Kunnskapsdepartementet. (2017b). *Natur, miljø og teknologi*. Udir. <https://tinyurl.com/2tsc7sre>
- Langholm, G. (2017). *Forskerfrøboka* (2nd ed.). Fagbokforlaget.
- Lave, J., & Wenger, E. (1991). *Situated Learning: Legitimate Peripheral Participation*. Cambridge University Press.
- Norsk senter for forskningsdata. (u.å.). *Samtykke og andre behandlingsgrunnlag*. Norsk senter for forskningsdata. <https://tinyurl.com/2p8wf3uz>
- Säljö, R. (2016). *Læring: en introduksjon til perspektiver og metaforer*. Cappelen Damm Akademisk.
- Sobel, D. (1996). *Beyond Ecophobia: Reclaiming the Heart in Nature Education* (Vol. 1). Orion Society. <http://www.simplicityparenting.com/Beyond%20Ecophobia.pdf>
- Verdenskommisjonen for miljø og utvikling. (1987). *Vår felles framtid*. Tiden Norsk Forlag.
- Vygotsky, L. S. (1978). Interaction between learning and development. *Readings on the development of children*, 23(3), 34-40.

8 VEDLEGG 1

8.1 INFORMANT A

Som barn, oppvokst i Oslo på 60 -tallet, var det ikke vanlig å gå i barnehage. Jeg gjorde det fordi moren min jobbet. Det var ikke mange mødre som jobbet heller, der vi bodde.

Husker ganske mye fra det vi lekte i bhg. Husker min pedagog derfra, godt.

Hun var en som ble husket.

Hun husket også meg, da jeg kontaktet henne som voksen. Hun syntes det var morsomt at jeg utdannet meg til det samme som henne. Hun jobbet fortsatt i bhg.

Hun hjalp meg med en praksisplass i forbindelse med spesped.

I bhg laget jeg leirefigurer/keramikk. Jeg tror det nesten var det morsomste jeg visste. Da jeg fikk muligheten til å gå på keramikkurs på barneskolen hoppet jeg på det, år etter år.

Plastelina el modellering var sammen med maling og tegning blant mine favoritter da jeg gikk i bhg. Faren min var en veldig god tegner. Det beundret jeg. Jeg laget også «julesaker» av naturmaterialer. Husker at vi plukket store buketter av hvitveis om våren. Det var stas å få buketten med hjem.

I min bhg var det ikke gjerde. Vi kunne gå hvor vi ville. Husker at en blotter var rett bak bhg en gang. Jeg husker at jeg syntes han var dum, men lot som om jeg syntes det var spennende, for det gjorde de andre.

Bhg reiste på sirkus, jeg likte ikke at dyrene gjorde kunster. Jeg syntes synd på dem. Kjente meg annerledes for de andre barna snakket om hvor flinke dyrene var.

Hjemme passet ofte mormoren min oss. Hun sang gonattsanger for oss. Det likte jeg veldig godt.

Familien hadde hund og jeg fikk ha marsvin da jeg ble litt større.

Var mye ved sjøen og naturlig nok opptatt av livet i strandkanten. Og i skogen.

Fikk gjøre mye som jeg ville og det ble derfor på mine premisser.

Lærte å svømme mellom manetene og brant meg.

Fikk dykkemaske og en ny interesse var skapt.

Gikk på soppturer og lærte en del av moren min.

Jeg ble dradd med på mange skiturer. Det likte jeg ikke. De var kanskje for lange, vet ikke.

Jeg gikk også på flere skikurs. Det likte jeg, for jeg var ganske flink. (Kanskje på grunn av de lange skiturene?)

Husker at jeg ble lest for, mest av mormoren min. Mye eventyr og gamle bøker fra 1930

tallet.

Alt var ikke like morsomt. Donald var kjempemorsomt, det syntes mormor var dumt.

I dag liker jeg fortsatt planter og dyr. Hunder opptar meg.

Støtter ting som «dyrepoliti», Noa ol.

Har hund for det er godt med dyr omkring seg. Det er et ansvar.

Det er en del arbeid, men det er verd det.

Veldig glad i naturen og det som lever der. Det er viktig å ikke sette avtrykk.

Formingsinteressen har jeg fortsatt.

Har gått kurs som ungdom både i keramikk, søm og i veving.

Det har også blitt til utdanning (søm).

Jeg liker å skape ting. («nei, mamma, nå trenger jeg ikke flere gensere..»)

Jeg leser en del. Det kan ligge mye glede og refleksjon i en bok.

Jeg kan fortsatt tenke tilbake på sangene som ble sunget for meg da jeg var riktig liten.

Jeg tenker at mine interesser for de estetiske fagene, har vært viktig for mitt arbeid som pedagog. Jeg har forsøkt å vektlegge andre ferdigheter enn de teoretiske.

I arbeid med funksjonshemmede er mestringsglede viktig. Det kan være med på å gi barnet en positiv innstilling. Dette kan oppnås i smått og stort. Man kan forskjellige ting.

Produkter laget av barn, gleder som oftest foreldre. Fantasi og forestillelsesevne kan utvikles og stimuleres hos barn.

Det viktig å lære barn å gi bort (produktene), ikke bare «få».

Jeg har forsøkt å lage «akseptable» arbeider av de enkleste barne-bilder. En fin ramme kan gi et helt nytt og flott uttrykk.

.....Eller plasseres i en samling og få en annerledes betydning, sammen.

Turer i naturen er viktige arenaer for læring, opplevelser og fysisk utfoldelse og glede i øyeblikket. Kunnskap om dyr og deres egenverdi har vært viktig forsøkt formidlet.

Lytt til stillheten, kan du høre den?

Ved planlagte besøk på sirkus har jeg valgt å gi «min plass» til andre, som liker slikt. Har ved noen anledninger forsøkt å «avverge» sirkusbesøk. Jeg tror ikke man har mange dyr på sirkus lenger, heldigvis, jeg liker ikke at man morer seg på dyrs bekostning.

Har mange ganger hatt svømming og vannlek med elever, etter eget ønske. Det synes jeg er veldig morsomt. Har også hatt svømming med krevende barneskolegutter.

Disse svømmeaktivitetene har fordret livredningskurs med årlig oppfriskning.

Etter hvert ble det veldig krevende og jeg måtte overlate det til de yngre og sprekere....

Det er fint å tenke på at jeg har fått jobbe med verdens viktigste resurs, barna, som er fremtiden.

Det er så mange ting en vil lære bort. Alt i alt forstår jeg nå bedre hvordan vi haster gjennom livet. Kanskje skulle vi gi barna mer tid. De trenger forskjellig. De fleste trenger nok ikke flere fritidsaktiviteter, kanskje bare mer tid til samvær og samtaler.

Det er helt fint å kjede seg litt.

8.2 INFORMANT B

Jeg husker da jeg var liten, i årene før jeg begynte på skolen. Faren min tok med min storebror, min lillesøster og meg på søndagsturer i skogen mens moren min laget søndagsmiddagen.

Skogen begynte 100 m fra huset vårt. Vi hadde god tid og fant mye spennende under steiner eller i tjern vi gikk til i Østmarka. Pappa var alltid interessert i det vi fant og synes var spennende. Det har jeg vært veldig bevisst på med barn jeg har jobbet med. Det å ha god tid til å utforske veien vi går. Om høsten plukket vi bær og sopp som vi tok med hjem og lagde noe av. Om vinteren gikk vi på ski og skøyter. Vi synes vi var veldig flinke. Den mestringsfølelsen har det vært viktig for meg å hente frem hos barna i barnehagen, på skolen eller med mine nieser/nevøer/egne barn.

Jeg ble med i Speidern. Hadde egentlig lyst til å bli med i korpset der broren min gikk, men den gang var korps bare for gutter.... I speidern lærte jeg å bli selvstendig og klare meg ute i naturen der vi laget mat over bål og sov under åpen himmel/telt. Det ble sterke opplevelser som ble viktig å formidle til barn jeg senere fikk møte og gi dem noen av de samme opplevelsene på turer.

Om sommeren var vi alltid i Flekkefjord på besøk hos bestemor og bestefar. Søsteren min og jeg følte oss veldig store og selvstendige der vi ruslet rundt alene i vår lille by med butikker vi kunne gå inn i. Butikkmannen/damen kjente oss alltid igjen. Så viktig dette var for oss som barn å bli gjenkjent av andre voksne. De brydde seg om oss og ville prate med oss.

Husker spesielt godt jeg var der i 1970-Naturvernåret. Jeg var 9 år og skjønte at det ikke var noe pent med søppel i gatene. Jeg tenkte at dette kan jeg gjøre noe med og tok med meg en pose for å plukke alt søppelet jeg kunne finne. Husker det var mange voksne som så meg og sa: -Å, det var en flink pike! Når jeg siden har gått rusken-aksjon med elever har jeg tenkt på

hvor viktig det er å finne steder hvor det er mye søppel å hente, sånn at de føler at de gjør en stor jobb. Vi hadde god tid og ga respons på alt barna måtte finne.

Alle somrene mine har vært på Lista, på gården der bestemor ble født. Vi ble kjent med kuer, griser, sauer og høner og vi hjalp til på nabogården hele dagen. Jeg er så takknemlig for alle disse somrene på landet med alle dyrene. Det ble viktig for meg å ta med barnehagebarna på gårder i nærheten, så de også kunne bli kjent med dyr på en gård.

Jeg unner alle barn å vokse opp med dyr. Da jeg selv fikk barn, var det viktig å la de hilse på hunder og katter vi kjente før vi selv fikk hund og katt. Det er viktig for meg som pedagog å være interessert i det barna forteller om sine egne kjæledyr. Jeg deler med dem noen av mine opplevelser med dyr.

Barn elsker når vi voksne forteller.

Da jeg var liten, var alle barna i borettslaget hos oss ofte samlet enten på lekeplassen eller i veien nedenfor huset vårt. Det var ingen biler som stod parkert, bortsett fra Rørleggerens bil. Det var god plass til å leke: stikkball, titter'n på hjørnet og boksen går. De store barna lærte oss leker og passet på oss. Mange barn i barnehage og skole trenger hjelp til å finne på lek eller hjelp til å bli med i leken.

Jeg har alltid vært glad i bøker. Leste mye for lillesøsteren min og likte å sitte i sofakroken med en bok. Denne leselysten har jeg prøvd å formidle videre til barn jeg har møtt. Med leselyst kommer skriveglede. Det har vært viktig å la elevene mine får skrive om noe de er virkelig opptatt av eller har opplevd, selv om det kanskje ikke alltid har noe med oppgaven å gjøre.

Jeg lærte av min mor å lese Aftenposten som tenåring. Som voksen er jeg blitt veldig glad i å lese aviser. Da Aftenposten junior kom ut begynte jeg å abonnere på den. Jeg forteller til mine elever om historier jeg har lest, gir dem skriveoppgaver og ser at de kaster seg over aviser jeg legger frem når vi har lesekvart om morgenen.

Jeg er veldig opptatt av at barn jeg jobber med skal være interessert i miljøet rundt seg. Hva er bra og hva er ikke så bra?

Vi må lære dem å ta vare på havet, naturen og dyrene vi har rundt oss.

8.3 INFORMANT C

Jeg er opvokset på Nørrebro og Vesterbro i centrum af København.

Om sommeren boede vi i et sommerhus ude for byen.

Jeg var glad for at være i naturen.

Jeg var ikke særlig glad for skolen, og foretrak de mere kreative fag.

En del af min skoletid blev jeg mobbet, så jeg brugte meget energi på at være den sjove og seje. Dette gjorde, at jeg blev populær og fik mange venner.

Min opvækst har selvfølgelig påvirket mig som pædagog.

Nok mere til at give børnene muligheder, redskaber og oplevelser, som jeg ikke selv fik.

Jeg har stor fokus på at arbejde med børns sociale kompetencer, på selvværd og selvtillid.

At alle er noget særligt, at alle er gode nok. At man skal kunne holde af sig selv og behandle andre med respekt.

Alle har forskellige kompetencer og har noget, som de er gode til.

Hvis de øver sig kan de blive gode til mange ting.

I dag arbejder jeg i en udflytterbørnehave.

Hver dag kører vi børnene fra København centrum ud til en børnehave i skoven.

Til dagligt bruger jeg naturen som læringsrum.

Her er masser af plads.

Børnene bliver udfordret, motorisk, lærer om årstider, planter, insekter og fugle.

Vi sår og dyrker grøntsager, har masser af frugttræer og buske.

Vi laver mad på bål, og er ude i alt slags vejr.

Vi laver kreative aktiviteter med ting, som vi finder i naturen.

Jeg laver "trin for trin" en gang om ugen med børnene.

Dette er et materiale, som giver børnene redskaber til at arbejde med sociale kompetencer.

9.1 OPPFØLGINGSSPØRSMÅL

1. Som barnehagelærer, hva tenker du når du hører ordet bærekraft?
2. Er det noen verdier du vektlegger spesielt i ditt naturfaglige arbeid med barna? I så fall, hvorfor tenker du disse er viktige?
3. Hva slags forarbeid gjør du for å sikre kvaliteten på det pedagogiske arbeidet ute?

9.2 SVAR

Informant A:

1. Det er bærekraft å forstå kretsløpet i naturen. Ikke overforbruke. Bærekraft er å ikke forurense. Det er bærekraftig å etterlate seg noe i den stand man fant det, eller aller helst bedre. Det er bærekraftig å reparere den naturen som er ødelagt. Samarbeid er ofte bærekraftig. Det er bærekraftig med kortreiste produkter/mat. (ikke ris fra Kina, men poteter fra Vestfold...) De fleste lokalsamfunn har noe som er spesielt og kanskje bærekraftig nettopp der.
2. Gjennom flere års arbeid med funksjonshemmede ble vi spespedagoger, av ledelsen ved X skole, gitt en del reflekterende samarbeidsoppgaver om det å ha et humanistisk menneskesyn i vårt arbeid med elever. Jeg syntes det var bevisstgjørende. Det innebærer bla. at hvert enkelt menneske har sin egen verdi. Dette, helt uavhengig av elevens fungeringsnivå. En slags rett til å få utviklet sitt potensiale, leve et verdig liv osv. Dyr har en egen verdi som individ, ikke en gjenstand for vår fornøyles skyld. Her kan det være litt sånn «cross over», både og liksom. Det kommer også frem hos meg, i min manglende interesse for hundeutstillinger. Eksteriørbedømmelse. (men vet at gener og arv er viktig for avl osv...). I min oppvekst hadde vi setter; senere elghund, jakthunder. Disse ble ikke brukt på jakt. Min far ville ikke jakte. Det var en del snakk om dette i mitt barndomshjem. De ble familiemedlemmer, deres «personlighet» ble viktig. (Individet). De færreste hadde hund da jeg var liten. De hadde derfor ikke muligheten til samme type standpunkt/kunnskap jeg hadde. Jeg vet at alt «snakket» om hunder, også de som eksisterte da min far var barn, har vært med på å forme mine synspunkt. (Et faktum er at alle(!);mine spes-kolleger på X-skole

faktisk hadde hund. Dette gav oss en forståelse/innfallsvinkel som var sammenfallende/viktig i det spesielle arbeidet vi drev med (autister). Jeg mener det «humanistiske menneskesynet» også kan brukes om dyr, i arb med barn. Det handler om evne til innlevelse hos barn, evnen til å forstå at dyr har verdi. Alt levende har verdi. Selv er vi pattedyr. Tenke på andre, hjelpe dem som trenger det (selv om du er liten). Vise ansvar. Samarbeid, kanskje også en «ikkematerialistisk» vinkling på hva som betyr noe.

3. For å kvalitetsikre arbeid/turer med barn er kunnskapsformidling/samarbeid med kolleger viktig. Adferd voksne på tur. Arbeidsfordeling, eller også å vite at ting må kunne tas på sparket eller gripe øyeblikket som det heter. Såpass trygghet bør voksne ha. Ambisjonene bør ikke være for høye, kanskje er det mer ok med to turer i stedet for å presse for mye inn på en... Grupper? Ha med nødvendig utstyr og ha god tid. Ta også høyde for at turen kan avsluttes tidligere enn du hadde planlagt. Sørg for at foreldrene vet om tur ☐ Utstyr. Sikkert mye annet også...

Informant B:

Når vi er ute må vi passe på havet, plante og dyrelivet.

1. - ikke kaste ting i sjøen- ikke rive bark/greiner av trærne- ikke stikke pinner i maurtue,- ta med søppel hjem.
2. Vi skal leve lenge på jorda. Derfor må vi ta vare på havet, dyrene og plantene, så de som kommer etter oss har et godt sted å være.
3. Vi må ha med lupen, så vi kan forstørre ting uten å skade. Samtale om det vi skal gjøre ute. Bli enig om regler for å ta vare på naturen. Jeg må ha vært på stedet vi skal til før, så jeg vet hva vi kan finne: Vann med rumpetroll, maurtue, dyrespor... Det vil gi gode opplevelser for barna som gjør at de føler det er viktig å tenke på at vi skal ta vare på naturen. De må føle at de er gode og snille med naturen. Vi må gi barna respons på at de er det.

Informant C:

1. I mit arbejde som Pædagog, mener jeg det er vigtigt at lære børnene om bæredygtighed.
I vores børnehave. Har vi fokus på genbrug. Vi sortere pap og papir. Laver projekter med at samle skrald. Vi har lavet robotter og skulpture ud af skrald.

Vi kommer frugt og grønt affald i kompostbunken. Og bruger komposten i vores plantekasser.

Vi har høns som vi fodre med madrester og får æg fra.

Vi har bier hvor vi samler og slynger honning. Så børnene lære at blomsterne er vigtige for at bierne kan lave honning til os.

Vi snakker om genbrug.

2. I vore børnehave er vi ude i alt slags vejr. Alle børn har flyverdragter, regntøj ,forrede Gummistøvler, hue, vanter og skiftetøj i børnehaven.

Vi har meget mulighed for fri leg, hvor børnene kan bygge huler, klatre i træer, finde insekter, lege i mudderkøkken og meget mere.

Vi planlægger også aktiviteter og udflugter. Vi laver mad på bål. Laver forhindringsbaner. Laver landart. Planlægger lege for større og mindre grupper.

Vi samler blade og andre naturmaterialer som vi tager med ind og laver kreative projekter ud af.

3. Det er vigtigt at børnene lære om naturen, dyr og planter, at de får respekt for naturen. De lære gennem leg og aktiviteter. Vi læser bøger og undre os. Snakker om vejr og vind.

Laver fuglekugler om vinteren så fuglene får mad.

Jeg har arbejdet i udflytterbørnehaver i 25 år og det er en gave at kunne give børnene oplevelser og læring i og om naturen. Specielt fordi børnene bor i centrum af København.